

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 8/2005 vp

Hallituksen esitys laiksi koe-eläintoiminnasta ja laiksi eläinsuojelulain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä huhtikuuta 2005 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi koe-eläintoiminnasta ja laiksi eläinsuojelulain muuttamisesta (HE 32/2005 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä lakialoitteen laiksi koe-eläintoiminnasta (LA 55/2005 vp — Anni Sinnemäki /vihr ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 19 päivänä toukokuuta 2005.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti ympäristövaliokunta on antanut asiasta lausunnon (YmVL 23/2005 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- eläinlääkintöneuvos Pirkko Skutnabb ja eläinlääkintötarkastaja Kai Pelkonen, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Leena Halila, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Sebastian Hielm, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvottelukunnan sihteeri Reetta Kettunen, biotekniikan neuvottelukunta

- pääsihteeri Ritva Halila, valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta (ETENE)
- pääsihteeri Irma Salovuori, geenitekniikan lautakunta
- dosentti Hannu Komulainen, Kansanterveyslaitos
- eläinlääkäri Jouko Koppinen, Lääkelaitos
- ylijohtaja Tuula Honkanen-Buzalski, Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos EELA
- professori Tuomo Varvikko, MTT Taloustutkimus
- osastopäällikkö Katariina Rautalahti, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus
- läänineläinlääkäri Tapani Parviainen, Etelä-Suomen lääninhallitus
- professori Marja-Liisa Hänninen, Suomen Akatemia
- professori Eero Castrén ja professori Heikki Rauvala, Helsingin yliopisto
- johtaja Ulla-Marjut Jaakkola, Turun yliopisto
- dosentti Hanna-Marja Voipio, Suomen Eläinlääkäriliitto ry
- erityisasiantuntija Mia Bengtström, Lääketeollisuus ry
- toiminnanjohtaja Hanna Kivinen, Eläinsuojeluliitto Animalia ry
- johtaja Tarja Kohila, Suomen koe-eläintieteen yhdistys FinLAS ry
- toiminnanjohtaja Risto Rydman, Suomen eläinsuojeluyhdistys ry
- eläinlääkäri Anna Melleri, Koe-eläinlääkäreiden yhdistys Falav ry

- toiminnanjohtaja Marianna Norring, Juliana von Wendtin säätö
  - eläinlääkäri Kristiina Haasio, Orion Oyj.
- Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
- sisäasiainministeriö
  - ympäristöministeriö

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki koe-eläintoiminnasta, joka koskisi selkärankaisilla eläimillä harjoitettavaa koe-eläintoimintaa. Lailla korjattaisiin nykyinen koe-eläintoimintaa koskeva lainsäädäntö vastaamaan säädöstasoltaan perustuslain vaatimuksia. Laki koe-eläintoiminnasta sisältäisi säännökset koe-eläintoiminnan harjoittamiseen vaadittavan luvan edellytyksistä ja luvan myöntämisestä sekä keskeiset eläinkoetta, eläinkokeen suorittamista ja koe-eläinten käyttöä koskevat periaatteet.

Luvan koe-eläintoimintaan myöntäisi nykyiseen tapaan lääninhallitus. Koe-eläinlaitoskohtaisista koe-eläintoimikunnista luovuttaisiin, ja eläinkokeen suorittamista koskevan lupahakemuksen käsittelisi ja luvan myöntäisi perustettava eläinkoelautakunta, joka toimisi Etelä-Suomen lääninhallituksen yhteydessä. Lisäksi laki

sisältäisi säännökset koe-eläintoiminnan valvon-
nasta.

Eläinsuojelulakiin ehdotetaan tehtäväksi koe-eläintoimintaa koskevan lain edellyttämät teknisluonteiset muutokset.

Esityksessä on otettu huomioon kokeisiin ja muihin tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten suojelua koskeva neuvoston direktiivi sekä eurooppalainen yleissopimus kokeellisiin ja muihin tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien selkärankaisten eläinten suojelemiseksi.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan noin kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakialoite

Lakialoite on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle. Lakialoitteeseen sisältyvissä ehdotuksissa on pyritty ennakoimaan Euroopan yhteisön koe-eläintoimintaa sääntelevään direktiiviin (86/609/ETY) tulevia muutoksia.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Koe-eläintoiminnalla tarkoitetaan voimassa olevan eläinsuojelulain (247/1996) 31 §:n mukaan eläinten pitoa eläinkokeita varten sekä erilaisten kokeiden, testien, tutkimusten ja selvitysten suorittamista koe-eläimillä tai koe-eläimiä hyväksi käyttäen. Koe-eläintoiminnasta säädetään nykyisin eläinsuojelulain 31 §:n mukaan asetuksella.

Hallituksen esityksestä käy ilmi, että voimassa oleva koe-eläintoimintaa koskeva lainsäädäntö vastaa sisällöltään edelleen varsin hyvin koe-

eläintoiminnalle kansainvälisestikin asetettavia vaatimuksia. Asetuksen säädöstasoa toiminnasta säätämiseen ei voida kuitenkaan kaikilta osin pitää asianmukaisena. Laintasoista sääntelyä edellyttävät muun muassa laitokselle ja sen henkilöstölle asetettavat vaatimukset, toiminnan luvanvaraisuus ja valvontaviranomaisten oikeus puuttua harjoitettavaan toimintaan. Eräät nykyisessä koe-eläintoiminnasta annetussa asetuksessa käytetyt käsitteet ovat myös osoittautuneet vaikeasti tulkittaviksi. Epäselvyyttä on ollut muun muassa siitä, minkälainen toiminta kuuluu koe-eläintoiminnan piiriin tai mitä toimenpiteitä luetaan eläinkokeeksi. Valiokunta korostaa

myös sitä, että koe-eläintoimintaa on muutoinkin pidettävä sellaisena toimintana, jonka keskeisistä periaatteista on asianmukaista säätää lailla.

Nyt voimassa olevien säännösten mukaan koe-eläintoiminnan harjoittaja asettaa omalla kustannuksellaan koe-eläinlaitokseen koe-eläintoimikunnan koesuunnitelmien käsittelyä varten. Esityksessä todetun mukaisesti valiokunta katsoo, että laitoksen itsensä ylläpitämää, käytännössä sen omasta koe-eläintoimintaa harjoittavasta henkilökunnasta koostuvaa toimikuntaa ei voida pitää laitoksesta riippumattomana toimielimenä, minkä vuoksi koesuunnitelmien käsittelyn läpinäkyvyys, puolueettomuus ja eettinen luotettavuus eivät täyty parhaalla mahdollisella tavalla. Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että käytännön ongelmaksi on koettu koesuunnitelmien epäyhtenäinen käsittely eri koe-eläintoimikunnissa ja lääninhallitusten väliset erot samantyyppisten koesuunnitelmien käsittelyssä.

Euroopan yhteisössä koe-eläintoimintaa sääntelee neuvoston direktiivi kokeisiin ja muihin tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten suojelua koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä (86/609/ETY), jäljempänä direktiivi. Euroopan yhteisö ja myös Suomi on sopimusosapuolena eurooppalaisessa yleissopimuksessa (SopS 85/1990) kokeellisiin ja muihin tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien selkärankaisten eläinten suojelemiseksi (ETS 123). Ehdotetussa laissa otettaisiin huomioon jo mainittu direktiivi ja yleissopimus. Direktiivin ja yleissopimuksen keskeisinä tavoitteina on varmistaa, että niin sanotut 3R-periaatteet (Replacement, Refinement, Reduction) tulisivat huomioiduiksi eläinkokeissa. Kokeisiin tai muihin tieteellisiin tarkoituksiin käytettävien eläinten lukumäärä tulee vähentää mahdollisimman pieneksi (Reduction-periaate). Eläimiä tulee hoitaa asianmukaisesti, eikä niille saa aiheuttaa tarpeettomasti kipua, tuskaa, kärsimystä tai pysyvää haittaa, ja jos kivun, tuskan, kärsimyksen tai pysyvän haitan aiheuttaminen on välttämätöntä, tulee varmistaa sen rajoittaminen mahdollisimman pieneksi (Re-

finement-periaate). Eläinkoetta ei saa suorittaa, jos tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi on mahdollista soveltaa jotakin toista tieteellisesti luotettavaa menetelmää (Replacement-periaate).

Esityksestä käy edellä todetun mukaisesti ilmi, että jo voimassa oleva koe-eläintoimintaa koskeva säännöstö täyttää sisällöltään varsin hyvin direktiivin ja yleissopimuksen koe-eläintoiminnalle asettamat vaatimukset. Lainsäädännöstä puuttuu kuitenkin joitakin direktiivin ja yleissopimuksen sisältämiä uhanalaisia lajeja ja luonnosta pyydystettyjä eläimiä koskevia säännöksiä samoin kuin eräitä vaatimuksia eläinten luetelonnista ja tavoitekasvatettavista koe-eläimistä.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta toteaa, että esitys ei sisällä voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna suuria asiallisia muutoksia koe-eläintoiminnan järjestämiseen. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeinä esityksen tavoitteita selkeyttää koe-eläintoimintaa koskeva lainsäädäntö, saattaa se perustuslain vaatimusten mukaiseksi ja täsmentää eräitä toiminnan harjoittamista koskevia käsitteitä sekä täydentää säännöksiä niiltä osin, joissa on ilmennyt yleisiä puutteita tai puutteita direktiivin ja yleissopimuksen määräysten toimeenpanossa. Merkittävintä uudistuksessa on, että eläinkokeita koskevien lupien keskitettyä käsittelyä varten perustettaisiin eläinkoelautakunta, joka toimisi Etelä-Suomen lääninhallituksen yhteydessä. Eläinsuojelulakiin esityksessä ehdotetaan tehtäviksi vain koe-eläintoiminnasta annettavan lain edellyttämät, lähinnä teknisluonteiset tarkistukset.

Eläinkoelautakunta

Esityksessä ehdotetaan, että eläinkoelautakunnan asettaisi valtioneuvosto maa- ja metsätalousministeriön esityksestä viideksi vuodeksi kerrallaan. Lautakunta toimisi Etelä-Suomen lääninhallituksen yhteydessä. Tarkoituksena on, että lautakunta sijoitettaisiin lääninhallituksen Hämeenlinnan toimipisteen yhteyteen. Lautakuntaan kuuluisi puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä 16 muuta jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä. Lautakunnan puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla tulisi olla oi-

keustieteen kandidaatin tutkinto. Lautakunnan jäsenten ja varajäsenten tulisi olla tunnetusti taitavia ja kokeneita henkilöitä, jotka tuntevat eläinten käyttöä eläinkokeissa ja eläinkokeille vaihtoehtoisia menetelmiä. Lautakuntaan kuuluisi tieteellistä tutkimusta, koe-eläinten hoitoa ja eläimille suoritettavia toimenpiteitä, eläinlääketiedettä ja käytännön eläinsuojelutyötä tai eettistä asiantuntemusta omaavia jäseniä. Ehdotetulla kokoonpanolla varmistettaisiin erilaisten eläinkokeiden tekemiseen liittyvien näkemysten ja asiantuntemuksen saaminen lupa-asioiden käsittelyyn.

Eläinlääkelausunto toimisi jaostoihin jakautuneena. Tarkoituksena on, että lautakunnalle kuuluvat asiat käsiteltäisiin ensivaiheessa sen jaostoissa, joissa olisivat edustettuina tasapuolisesti lautakuntaan kuuluvat eri tahot. Eläinlääkelausuntojen suhteellisen suuri määrä aiheuttaa sen, että lautakunnan täydessä kokoonpanossa olisi mahdollista käsitellä vain asiat, joista jaostossa ei päästäisi yksimielisyyteen tai joissa jaosto tekisi kielteisen päätöksen.

Jaostoissa olisi edustettuna asiantuntijanäkemys tieteellisen tutkimuksen, eläinten hoidon ja eläimille suoritettavien toimenpiteiden ja eläinlääketieteen alueelta. Eettisen tai eettisluontoisen näkökulman on tarkoitus toteutua joko etiikan tai eläinsuojelun asiantuntijajäsenyyden kautta. Jos jaosto ei antaisi lupaa eläinkokeen suorittamiseen tai se ei olisi yksimielinen luvan myöntämisestä, asian ratkaiseminen siirtyisi edellä todetun mukaisesti lautakunnalle.

Valiokunta pitää tärkeänä, että asiantuntemus lautakunnassa ja jaostoissa muodostuu kattavaksi. Asiantuntijakuulemisessa on erityisesti nousut esiin tutkimuksen, käytännön eläinsuojelutyön ja etiikan asiantuntemuksen turvaaminen.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että Euroopan komissio asetti vuonna 2003 teknisen asiantuntijatyöryhmän pohtimaan koe-eläintoimintaa koskevan direktiivin tulossa olevan uudistamisen yhteydessä esiin nousevia kysymyksiä. Työryhmä totesi loppuraportissaan, että eettiseen arviointiprosessiin osallistuvilla tulisi olla yleinen tietämys eettiseen arviointiin liittyvissä eettisissä, eläinsuojelullis-

sa ja tieteellisissä asioissa. Arviointia suorittavien kelpoisuuteen tulisi kuulua tietoa, taitoja, motivaatiota, luotettavuutta sekä asenne, joita kaikkia tarvitaan 3R-periaatteiden soveltamisessa (Replacement, Refinement, Reduction) ja heidän tulisi toimiessaan ottaa huomioon kaikki hyöty-haitta-arvioinnissa tärkeät tekijät. Työryhmä totesi myös, että olisi epärealistista odottaa yksittäisillä jäsenillä olevan niin syvää tai laajaa tuntemusta kaikista niistä tutkimuksen alueista, joita heidän tulisi käsitellä, että se edistäisi muodollista tieteellistä vertaisarviointia.

Edellä esitetyn perusteella esityksessä onkin lähdetty siitä, että lautakunnan päätöksenteossa tarvittava asiantuntemus syntyy lautakunnan kokonaisuuden kautta, ei yksittäisen jäsenen asiantuntemuksesta. Tällä perusteella eläinkokeiden eettistä asiantuntemusta voisivat edustaa sekä eetikko että eläinsuojelutyön edustaja. Samalla on korostettu sitä, että asiantuntijanäkemys eläinkokeen eettisestä hyväksyttävyydestä ei kuitenkaan voi perustua yksinomaan asiantuntijatietoon eikä myöskään yksinomaan käsitykseen siitä, miten asioiden pitäisi olla, vaan se syntyisi kunkin jäsenen henkilökohtaisesti suoritettaman tiedon ja arvojen vertailusta. Esimerkiksi tupakointia ja alkoholin käyttöä koskevien sairauksien selvittämisessä mahdollisesti tarvittavasta koe-eläinten käytöstä voisi esiintyä hyvinkin erilaisia näkemyksiä eri jäsenten kesken.

Asiantuntijakuulemisessa on sekä tutkijoiden että eläinsuojelujärjestöjen taholta kannettu huolta siitä, että periaatteellisesti tärkeät linjaratkaisut tulee eläinlääkelausunnassa tehdä aina mahdollisimman laajassa kokoonpanossa. Valiokunta toteaa, että ehdotetun eläinlääkelausuntojen käsittelyjärjestyksen tavoitteena on asioiden ratkaiseminen ilman tarpeetonta viivettä. Tämän vuoksi lautakunnalle kuuluvat asiat käsiteltäisiin ensivaiheessa sen jaostoissa. Esityksen perustelujen mukaisesti valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että merkittäviä periaatteellisia linjauksia sisältävät hakeukset tulee ratkaista koko maassa yhtenäisen linjan mukaisesti eläinlääkelausunnan suuressa kokoonpanossa.

Tarkemmat määräykset eläinkoelautakunnan sisäisestä työnjaosta, asioiden käsittelemisestä sekä toimikunnan muusta järjestämisestä annetaisiin lakiehdotuksen 25 §:n 5 momentin mukaan työjärjestyksessä, jonka maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa. Korostaen sitä, että periaatteellisesti merkittäviä linjauksia koskevat asiat tulee edellä todetun mukaisesti käsitellä lautakunnan suuressa kokoonpanossa, valiokunta edellyttää, että työjärjestykseen sisällytetään määräykset, jotka varmistavat sen, että niin eläinkoelupahakemuksen käsittelyä valmisteltaessa kuin eläinkoelupahakemuksen varsinaisessa käsittelyssä tarkasteluun otetaan kysymys siitä, edellyttäväkö hakemuksen ratkaiseminen uusia periaatteellisia linjauksia (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*). Tämä on käytännössä toteuttavissa siten, että eläinkoelautakunnan esittelijät arvioisivat hakemusta koskevassa muistiossaan, edellyttäväkö hakemuksen ratkaiseminen periaatteellisia linjauksia. Kun hakemusta käsiteltäisiin eläinkoelautakunnan jaostossa, tulisi kysymys hakemuksen käsittelyn mahdollisesti edellyttämistä periaatteellisista linjauksista tarkasteluun muistion perusteella. Jollei yksimielisyyttä asiasta saavutettaisi, hakemuksen käsittely tapahtuisi edellä selostettujen hakemusten käsittelyä koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti aina eläinkoelautakunnassa.

Valiokunta edellyttää, että valiokunnalle toimitetaan eläinkoelautakunnan ensimmäisen toimintavuoden jälkeen selvitys, josta käy ilmi, miten hakemuksia koskevat ratkaisut ovat määrällisesti jakaantuneet eläinkoelautakunnan ja sen jaostojen kesken (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Erityiskysymyksiä

Eläinkokeille vaihtoehtoiset menetelmät. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että koe-eläinten kokonaiskäyttömäärä on maassamme lähes täysin sidoksissa biologisen perustutkimuksen ja kansanterveydellisen kehitystutkimuksen (pääsuuntina muun muassa alkoholi- ja päihdetutkimus sekä diabeteksen ja periytyvien kansallisten erityissairauksiemme tutkiminen) sekä lääketieteellisen perus- ja menetelmä-

tutkimuksen (suomalaisina erityisalueina syövän leviämisen, elinsiirtojen sekä sydän- ja verisuonisairauksien tutkiminen) tutkimuksen määrään. Kysymystä koe-eläinten käyttömäärien ehdottomasta vähentämisestä tuleekin sen vuoksi tarkastella tietoisena sen vaikutuksista eri biotutkimuksen ja -kehitystyön aloille. Keskeistä koe-eläinten käytön vähentämisessä onkin tukea nykyistä paljon voimakkaammin eläinkokeita korvaavien menetelmien aktiivista kehittämistä. Myös koe-eläintoimintaa koskevan direktiivin 23 artikla asettaa jäsenvaltioille velvoitteen pyrkiä edistämään tutkimusta ja ryhtyä muihin sellaisiin toimiin, joita ne pitävät asianmukaisina, sellaisten vaihtoehtoisten menetelmien kehittämiseksi ja hyväksymiseksi, joilla voitaisiin saada tasoltaan yhtä hyvää tietoa kuin eläinkokeilla saatava tieto, mutta siten, että käytetään vähemmän eläimiä tai kivuttomampia menetelmiä. Erilaiset korvaavat ja täydentävät tutkimusmenetelmät ovatkin jo korvanneet eläinten käytön useissa tutkimusmenetelmissä. Ympäristövaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että eläinkokeille vaihtoehtoisia menetelmiä kehittävää tutkimusta edistetään entistä voimakkaammin ja että alan tutkimustoiminta pyritään keskittämään yhdelle tutkimuskeskukselle.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 7 §:n 1 momentin mukaan eläinkokeen saisi suorittaa vain, jos tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi ei olisi käytännössä mahdollista käyttää muuta tieteellisesti luotettavaa menetelmää, joka ei edellytä eläimen käyttöä. Koe-eläintoimintaa koskevan direktiivin 7 artiklassa todetaan: "Koetta ei saa suorittaa, jos tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi on mahdollista soveltaa jotakin toista tieteellisesti luotettavaa menetelmää, joka ei edellytä eläimen käyttöä." Toisaalta eurooppalaisen yleissopimuksen (ETS 123) johtolauseessa todetaan, että jäsenvaltiot pyrkivät eläinten käytön korvaamiseen muulla menetelmällä aina kun se on käytännössä mahdollista. Valiokunta katsoo, että sanan "käytännössä" käyttäminen antaa eläinkoelautakunnalle mahdollisuuden arvioida eläinkoeluvan ehtoja kokemuksensa perusteella kattavammin kuin jos lakitekstissä käytettäisiin

sanaa "teknisesti". Teknisesti ja teoreettisesti tutkimusongelmaan voi olla mahdollista saada vastaus ilman eläinkoetta, mutta käytännössä tämän mahdollisuuden käyttäminen voi kuitenkin olla mahdotonta.

Voimakasta kipua tuottavat kokeet ja vähäiset toimenpiteet. Lakiehdotuksen 14 §:ssä säädetäisiin koe-eläimen uudelleen käyttämisestä. Valiokunta korostaa sitä, että pykälän 2 momenttia tulee tulkita pykälän sanamuodon mukaisesti siten, että eläintä saa käyttää vain kerran sellaisessa eläinkokeessa, josta sille aiheutuu voimakasta kipua, tuskaa tai kärsimystä. Eläintä saa käyttää uudelleen vain sellaisessa eläinkokeessa, joka sisältää vain vähäisiä toimenpiteitä tai jossa eläin on yleisanestesiassa koko uuden kokeen ajan eläimen lopettamiseen saakka. Momenttia tulee tulkita yksityiskohtaisten perustelujen mukaisesti supistavasti siten, että tyyppiesimerkki säännöksen soveltamisalasta on koe, jossa lehmälle on leikkauksella asennettu pysyvä yhteys suoliston alueelle (fisteli) ja vähäisenä toimenpiteenä suoritetaan leikkauksen jälkeen näytteiden ottoa fistelin kautta.

Kädellisten käyttö koe-eläiminä. Lakiehdotuksen 9 §:n 1 momentista ilmenee, että eläinkoe on suoritettava kokeen tarkoituksen saavuttaminen huomioon ottaen sellaisella eläinlajilla, jonka keskushermoston kehitystaso on mahdollisimman alhainen. Pykälän perusteluissa todetaan, että erityistä huomiota tulee kiinnittää apinoiden koe-eläiminä käytön välttämiseen. Suomessa ei ole käytetty kädellisiä koe-eläimiä vuoden 2001 jälkeen. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että myös jatkossa pidättäydytään kädellisten käyttämisestä koe-eläiminä.

Eläinkoeluvan käsittelymaksu

Esityksen mukaan eläinkoeluvan käsittelymaksu tulisi olemaan keskimäärin noin 400 euroa. Maksun tarkoituksena olisi kattaa Etelä-Suomen lääninhallitukselle lupahakemuksen käsittelystä aiheutuvat kustannukset. Yhden hakemuksen käsittelyn omakustannusarvo lääninhallitukselle olisi arvion mukaan keskimäärin noin

400 euroa, joka muodostaa keskimäärin noin 80 prosenttia yhden eläinkoeluvan käsittelyn kokonaiskustannuksista. Maa- ja metsätalousministeriön määrärahalla tultaisiin kattamaan eläinkoelautakunnan palkkioista ja matkakustannuksista aiheutuvat menot. Näiden laskelmien lähtökohdaksi on ollut kokoonpanoltaan esityksen mukainen koe-eläinlautakunta. Viitaten jo edellä esittämäänsä valiokunta pitää tärkeänä, että eläinkoelupamenettelyn kustannukset ja käsittelymaksut pysyvät kohtuullisina.

Valvonta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan koe-eläintoiminnan säännösten noudattamisessa viime vuosina esille tulleet epäkohdat ovat liittyneet yliopistojen rahoituskriisiin ja lisääntyneeseen kansainväliseen tutkijavaihtoon. Viitaten lisäksi ympäristövaliokunnan lausunnossa esitettyihin näkökohtiin valiokunta kiinnittääkin erityistä huomiota siihen, että koe-eläintoiminnan valvontaan tulee panostaa nykyistä enemmän.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä jäljempänä esitettävien muutosehdotuksin.

Koska valiokunta ehdottaa lakiehdotusten hyväksymistä hallituksen esityksen pohjalta valiokunta ehdottaa lakialoitteen hylkäämistä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki koe-eläintoiminnasta

13 §. Koe-eläimen lopettaminen. Ehdotetun 2 momentin mukaan eläinlääkäri tai muun pätevän henkilön on päätettävä eläimen lopettamisesta. Päätöksenteon lähtökohdaksi on todennäköisyys siitä, tuleeko koe-eläin kärsimään jatkuvaa kipua tai tuskaa. Valiokunta pitää tarpeellisena sen varmistamista, että koe-eläimen lopettamisesta päättävällä henkilöllä on lopetuksen suorittamistekniikkaa ja lopetuksen suorittamista koskevan taidon ohella pätevyys koe-eläimen terveydentilan tai muun kunnan arvioimiseen.

Valiokunta ehdottaakin säännöksen tarkentamista siten, että henkilöllä tulee olla riittävät tiedot kyseisen eläimen terveydentilan ja hyvinvoinnin sekä sen kokeman kivun, tuskan ja kärsimyksen arvioimiseksi. Eläimen saisi lopettaa henkilö, jolla on riittävät tiedot lopetuksen suorittamistekniikasta ja riittävä taito lopetuksen suorittamiseksi.

20 §. *Eläinkoelupa.* Valiokunta ehdottaa pykälään tehtäväksi teknisen korjauksen pykälän momenttijaon muuttamiseksi.

25 §. *Asioiden valmistelu ja käsittely lautakunnassa.* Valiokunta toteaa, että selkeyden vuoksi 3 momenttiin sisältyvät määräajat on perusteltua määritellä päivinä eikä työpäivinä. Tämä muutos lyhentäisi kuitenkin hakemuksen käsittelyyn käytettävissä olevaa aikaa jopa yhdellä kolmasosalla. Riittävän käsittelyajan takaaminen hakemusten valmistelulle päätösesitystä varten on olennaista hakijoiden oikeusturvan kannalta ja lautakunnan toiminnan järjestämiseksi tarkoituksenmukaisella tavalla. Valiokunta katsookin, että kun säännöksen määräajat määritellään päivinä työpäivien sijaan, tulee päivien lukumäärä tarkistaa samalla 45:een, mikä ei käytännössä muuttaisi päätöksen antamiseen velvoittavaa aikaa esityksessä ehdotetusta 30 työpäivästä.

37 §. *Koe-eläintoiminnasta annetun lain rikkinen.* Valiokunta ehdottaa pykälän 6—9 kohdissa ilmaisun "laiminlyö" korvaamista sanalla "rikkoo", joka ilmaisisi paremmin sen lähtökohdan, että velvollisuuksien osittainkin laiminlyönti riittäisi rangaistavuuteen.

41 §. *Muutoksenhaku.* Valiokunta ehdottaa 1 momenttiin selkeyden vuoksi lisättäväksi maininnan siitä, että 30 §:ssä tarkoitettua maksua koskevaan muutoksenhakuun sovelletaan, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

45 §. *Eläinkokeen tai koesarjan suorittamista koskevaa lupaa koskevat siirtymäsäännökset.* Pykälän 2 momentti sisältäisi siirtymäsäännökset, joissa eläinkoeluvan tai lupahakemuksen käsittelyjärjestys lain voimaan tullessa riippuisi toisaalta asian vireille tulosta ja toisaalta kokeen kestosta tai sunnitellusta alkamisajankohdasta. Valiokunnalle toimitetusta selvityksestä on käynyt ilmi, että ehdotetussa muodossaan siirtymäsäännös saattaisi viivästyttää asioiden käsittelyä. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi siten, että kaikki lain voimaan tullessa vireillä olevat eläinkokeen tai koesarjan suorittamista koskevat hyväksymis- tai lupahakemukset siirretään eläinkoelautakunnan käsiteltäviksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset),

että lakialoite LA 55/2005 vp hylätään ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

*Valiokunnan muutosehdotukset***1.****Laki
koe-eläintoiminnasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku	lopettamisesta. Pätevällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla on riittävät tiedot kyseisen <i>eläimen terveydentilan ja hyvinvoinnin sekä sen kokeman kivun, tuskan ja kärsimyksen arvioimiseksi. Eläimen saa lopettaa henkilö, jolla on riittävät tiedot lopetuksen suorittamistekniikasta ja riittävä taito lopetuksen suorittamiseksi.</i>
Yleiset säännökset	(3 ja 4 mom. kuten HE)
1—4 § (Kuten HE)	
2 luku	
Koe-eläintoiminnalle asetettavat vaatimukset	14—16 § (Kuten HE)
5 ja 6 § (Kuten HE)	
3 luku	5 luku
Eläinkoe	Lupa koe-eläintoimintaan ja eläinkokeen suorittamiseen
7—10 § (Kuten HE)	17—19 § (Kuten HE)
4 luku	20 §
Koe-eläimet	<i>Eläinkoelupa</i>
11 ja 12 § (Kuten HE)	(1 mom. kuten HE)
13 §	Eläinkokeesta on laadittava koesuunnitelma, josta käy ilmi 7—9 §:ssä säädetty eläinkoetta ja eläimen käyttämistä eläinkokeeseen koskevat perustelut. Tarkemmat säännökset koesuunnitelman sisällöstä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. <i>(Poist.)</i>
<i>Koe-eläimen lopettaminen</i>	<i>Eläinkoelupa myönnetään, jos:</i>
(1 mom. kuten HE)	1) <i>laitoksella, jossa koe tehdään, on koe-eläinten käyttöä koskeva koe-eläinlaitoslupa;</i>
Koe-eläin on lopetettava eläinkokeen päättyessä, jos on todennäköistä, että se tulee kärsimään jatkuvaa kipua tai tuskaa. Eläinlääkäri tai muun pätevän henkilön on päätettävä eläimen	2) <i>koe tehdään 8 §:ssä säädettyssä tarkoituksessa;</i>

3) kokeen tekijällä on 10 §:n mukainen kelpoisuus eläinkokeen suorittamiseen;

4) tässä laissa tai sen nojalla säädetyt eläimen käyttämistä eläinkokeeseen koskevat vaatimukset täyttyvät; ja

5) kokeesta odotettavissa olevan hyödyn katsotaan olevan eettisesti hyväksyttävässä suhteessa eläinten käyttämiseen eläinkokeeseen. (Uusi 3 mom.)

(4 ja 5 mom. kuten HE:n 3 ja 4 mom.)

21 ja 22 §
(Kuten HE)

6 luku

Eläinkoelautakunta

23 ja 24 §
(Kuten HE)

25 §

Asioiden valmistelu ja käsittely lautakunnassa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jaoston on annettava päätös eläinkoetta koskevaan lupahakemukseen 45 päivän kuluessa siitä, kun kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot on toimitettu Etelä-Suomen lääninhallitukselle. Jos asia siirtyy lautakunnan käsiteltäväksi, lautakunnan on annettava päätös 45 päivän kuluessa siitä, kun jaosto on antanut asiassa ratkaisunsa.

(4 ja 5 mom. kuten HE)

26—30 §
(Kuten HE)

7 luku

Valvonta

31—34 §
(Kuten HE)

8 luku

Pakkokeinot ja seuraamukset

35 ja 36 §
(Kuten HE)

37 §

Koe-eläintoiminnasta annetun lain rikkominen

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta (1—5 kohta kuten HE)

6) rikkoo 15 §:ssä säädettyä koe-eläinten yksilöintiä koskevaa velvollisuutta,

7) rikkoo 16 §:ssä säädettyä luettelon, tilaston tai valvontakirjanpidon pitämistä koskevaa velvollisuutta,

8) rikkoo 19 tai 22 §:ssä säädettyä ilmoitusvelvollisuutta tai 32 §:n 3 momentissa säädettyä tietojenantovelvollisuutta,

9) rikkoo 35 §:n nojalla annettua kieltoa tai määräystä,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, koe-eläintoiminnasta annetun lain rikkomisesta sakkoon.

38 §
(Kuten HE)

9 luku

Erinäiset säännökset

39 ja 40 §
(Kuten HE)

41 §

Muutoksenhaku

Lääninhallituksen ja eläinkoelautakunnan tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Eläinkoeluvan käsittelystä perittävää maksua koskevaan muutoksenhakuun sovelletaan, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

45 §

10 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

42—44 §
(Kuten HE)

Eläinkokeen tai koesarjan suorittamista koskevaa lupaa koskevat siirtymäsäännökset

(1 mom. kuten HE)
(Poist.) Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleva eläinkokeen tai koesarjan suorittamista koskeva hyväksymis- tai lupahakemus siirretään eläinlääkärihallituksen käsiteltäväksi.

Valiokunnan lausumaehdotukset

- 1. Eduskunta edellyttää, että eläinlääkärihallituksen työjärjestykseen sisällytetään määräykset, jotka varmistavat sen, että niin eläinlääkintöluvan hakemuksen käsittelyä valmisteltaessa kuin eläinlääkintöluvan hakemuksen varsinaisessa käsittelyssä tarkasteluun otetaan kysymys siitä, edellyttääkö hakemuksen ratkaiseminen uusia periaatteellisia linjauksia.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan eläinlääkärihallituksen ensimmäisen toimintavuoden jälkeen selvitys, josta käy ilmi, miten eläinlääkintöluvan hakemuksia koskevat ratkaisut ovat määrällisesti ja kaantuneet eläinlääkärihallituksen ja sen jaostojen kesken.*

Helsingissä 1 päivänä joulukuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Sirkka-Liisa Anttila /kesk
jäsen. Nils-Anders Granvik /r
Pertti Hemmilä /kok
Esko Kiviranta /kesk
Katri Komi /kesk
Risto Kuisma /sd

Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Minna Lintonen /sd
Reijo Paajanen /kok
Erkki Pulliainen /vihr
Pekka Vilkuna /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.